

COAC

arquitectes.cat

Publicat a COL·LEGI D'ARQUITECTES DE CATALUNYA (<http://213.151.109.9>)

Inici > Revista de Corresponsals: Itàlia, la regeneració urbana a partir de l'escola

© Aina Pérez

La pandèmia de la Covid-19 ha afavorit una important reflexió dins el món de l'arquitectura sobre el futur de les nostres ciutats. Aquest argument segueix sent d'actualitat amb l'arribada imminent del Fons Europeu de Recuperació, **Next Generation EU** que té com a objectiu la creació d'ecosistemes resilents.

Dins aquest marc, fa uns mesos vaig tenir l'ocasió d'entrevistar l'arquitecte i urbanista **Alfonso Femia** (*1) que durant l'any passat va participar a nombroses taules rodones organitzades per les administracions de diferents ciutats italianes, entre elles Milà, dedicades precisament a aquest tema.

Durant l'entrevista, Femia afirmava que no es poden pensar models concrets o imaginar fórmules màgiques, sinó que el més important és buscar un canvi en la política que gestiona i administra el nostre territori. I per tant, aconseguir recuperar l'atenció sobre els barris i les comunitats que habiten les ciutats i en la relació que aquestes tenen amb l'espai públic. Sobretot, remarcava la importància de millorar les infraestructures digitals de tot el país, una operació que significaria un veritable acte democràtic. Un altre element, segons ell molt important, és l'apoderament de la ciutadania per obtenir una aportació cívica consistent, més atenta i exigent amb l'administració.

Però per realitzar i desenvolupar aquest argument es necessita temps, és per això que l'arquitecte proposava començar aquesta transformació buscant un tema transversal que esdevingués crucial per requalificar tot el país. Aquest element podria ser l'escola i apuntava de manera textual que 'la ciutat és escola i l'escola és ciutat'.

Recuperem els estudis realitzats pel programa **Torino fa scuola** (*2), una rellevant iniciativa que neix el 2016 a partir de la investigació de la *Fondazione Agnelli*, l'obra social de la *Compagnia San Paolo* i la col·laboració de l'Ajuntament de Torí, l'objectiu del qual era precisament reflexionar sobre els ambients de la instrucció italiana per poder millorar la funcionalitat dels centres educatius, incloure nous models de didàctica i integrar les generacions futures a la col·lectivitat. En els estudis previs realitzats pel programa es detectaven dades molt significatives sobre l'estat de les escoles italianes. Dos terços dels edificis actualment tenen més de 40 anys i principalment van ser construïts durant el període entre 1961-1975, època del 'baby boom' italià. Si ens fixem més concretament en la regió del Piemont, la mitjana d'edat de les estructures arriba als 64 anys. D'aquí en podem fàcilment deduir que el patrimoni escolàstic és obsolet, especialment en tres dels seus aspectes principals: la seguretat, la sostenibilitat ambiental i la didàctica. Considerant que el 2030 les escoles del país tindran un milió menys d'alumnes, l'estudi arribava a la conclusió que la solució més adequada podria ser la rehabilitació de les estructures existents. D'aquest programa en va sortir un projecte virtuós realitzat per l'estudi d'arquitectura *BDR Bureau*, la rehabilitació de l'escola Enrico Fermi a Torí. (*3)

Durant el 2020, Femia juntament amb l'economista Ivo Allegro, *Iniziativa Finanza e Innovazione*, la *Fondazione per l'Architettura* i el Col·legi d'Arquitectes de Torí van

organitzar el Think Tank **Scuola Social Impact**(*4). Parlant, durant l'entrevista, d'aquest projecte de recerca, l'arquitecte cita una frase d'un estudiant que el va impactar molt: **“fins i tot quan l'escola està oberta per nosaltres és un lloc tancat”**. Per aquest fet, segons ell seria interessant pensar i projectar les escoles segons els criteris d'arquitectura cronotòpica (*5), és a dir llocs on l'espai i el temps s'uneixen, on l'ús d'aquest espai és híbrid i les diferents activitats i usuaris es poden passar el testimoni durant el dia. Aquest mateix concepte aplicat a l'escola permetria establir una economia social que convertiria els centres escolàstics en espai públic, oberts durant tot el dia i tota la setmana, transformant les escoles en un baricentre pels joves i un lloc de referència per la comunitat.

Però per poder aconseguir aquest objectiu és molt necessari que la política es responsabilitzi i prengui decisions a favor de l'escola, sobretot si considerem que l'educació, juntament amb la sanitat, són actualment les úniques grans funcions públiques importants.

Aina Pérez i Verge, arquitecta. Corresponsal del COAC a Torí, Itàlia.

Referències:

***1.** Entrevista a Alfonso Femia per la revista digital “Arquitectura y Empresa”:
<https://arquitecturayempresa.es/noticia/entrevistas-exclusivas-arquitectura-y-empresa-alfonso-femia> [1]

***2.** Fondazione Agnelli. Rapporto sull'edilizia scolastica. Editori Laterza, 2019.

Breu presentació dels resultats de l'estudi: <https://www.fondazioneagnelli.it/wp-content/uploads/2019/11/presentazione-Rapporto-edilizia-scolastica.pdf> [2]

***3.** Escola Enrico Fermi, Torino. Estudi BDR Bureau:
<https://www.bdrbureau.com/portfolio/fermi-secondary-school/> [3]

***4.** Femia, A. Scuola Social Impact. Far ripartire il paese dalla scuola. 500x100 Publishers, 2021. Vídeo presentació de l'estudi:
https://www.dedalominosse.org/ita/2021_scuola_social_impact.php [4]

***5.** Referències sobre l'arquitectura cronotòpica:

- Josep Muntanola Thornberg. Seminari Internacional revista Architectonics. “Hacia una arquitectura dialógica: La construcción de escenarios para la vida?”. UPC, 2011.
<https://pa.upc.edu/ca/Varis/altres/arqs/congresos/seminari/muntanola.pdf> [5]

- Magda Saura Carulla. Ponència: “Introducción a una arquitectura cronotópica y algorítmica?”. International Workshop COAC, 2011.
<https://upcommons.upc.edu/bitstream/handle/2117/19312/ARP.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
[6]

[7]

Tornar

[8]

Copyright@ Col·legi d'Arquitectes de Catalunya : <http://213.151.109.9/ca/mon/revista-corresponsals-italia-regeneracio-urbana-escola>

Links:

- [1] <https://arquitecturayempresa.es/noticia/entrevistas-exclusivas-arquitectura-y-empresa-alfonso-femia>
- [2] <https://www.fondazioneagnelli.it/wp-content/uploads/2019/11/presentazione-Rapporto-edilizia-scolastica.pdf>
- [3] <https://www.bdrbureau.com/portfolio/fermi-secondary-school/>
- [4] https://www.dedalominosse.org/ita/2021_scuola_social_impact.php
- [5] <https://pa.upc.edu/ca/Varis/altres/arqs/congresos/seminari/muntanola.pdf>
- [6] <https://upcommons.upc.edu/bitstream/handle/2117/19312/ARP.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- [7] <http://213.151.109.9/ca/printpdf/printpdf/26400>
- [8] <http://213.151.109.9/ca/javascript%3Ahistory.back%281%29>